

„СОЦИАЛИСТЪ“
излиза въ Вторникъ и Петъкъ

Редакцията и Администрацията се намиратъ
въ СОФИЯ.

Неплатени писма ея се
приематъ.

Ръкописи не се връщатъ

За обявления се плаща по
15 ст. на редъ на 4 страни.

-1-0-1-

СОЦИАЛИСТЪ

ОРГАНЪ НА РАБОТНИЧЕСКАТА СОЦИАЛЪ-ДЕМОКРАТИЧЕСКА ПАРТИЯ.

Онаментътъ се прѣдплаща

год. лева 10 —
6 м. „ 5 —
3 м. „ 2 50

За въ странство лева 14

Особно за притурката абонаментъ не се приема.

Единъ брой 10

Съ притурката

LE SOCIALISTE

Organe du Parti Démocrate-socialiste des travailleurs bulgares

Adresse: Rédaction :
„SOCIALISTE“
Sophia.

DER SOZIALIST

Organ der bulgar. Sozialdemokratischen Arbeiterpartei

Подписка за стачниците печатари въ Руссе.

Отъ брой 68 158 л. 10 ст.
С. Опана, Поповска окол., отъ нѣколко селени. 8 л.
Всичко 166 л. 10 ст.

Покана

Настоятелството на Общ. Раб. Дружество „Братство“ поканва всичкитъ членове на дружеството да присъствуватъ на заседание 11 т. м. въ 2 часа следъ обѣдъ.

Отъ Настоятелството.

КЪМЪ ГРУПИТЪ.

Понеже врѣмето за събирането на вторий годишенъ конгресъ на партията приближава, молимъ групитъ да се искажатъ въ най-късо време по въпроситъ за:

1) Датата и мѣстото за свиванieto на конгреса.

2) Дневния редъ на конгреса. (Въпроситъ, които трѣбва да бждатъ внесени на разискване).

Отъ Комитета на партията.

Защо конституцията се тѣче у насъ?*)

Не подлѣжи на никакво съмнение факта, че конституцията у насъ е мъртва буква; че тя най-нагло се тѣче отъ ония, които сж повикани да бждатъ нейни блюстители.

Защо това?

Тоя въпросъ често си го задаватъ нашитъ вѣстникари и различно му отговарятъ. Споредъ едни — ратницитъ на благодатното русско влияние около „Млада България“, „Съгласие“, „Знаме“ — причинитъ на туй печално явление въ нашия политически животъ се криятъ въ нашитъ авормални отношения съ нашата освободителка — Руссия. Споредъ други, тия причини ний трѣбва да търсимъ въ непълнотата, въ отсъствието на нуждитъ гаранции въ самата конституция

Заслѣнието на първитъ е очевидно. Въ своитъ твърдѣния, тѣ не изхождатъ отъ нашия общъ политически животъ, но отъ нѣкои негови отдѣлни моменти. По тоя начинъ, тѣ забравятъ, че е било врѣме, когато нашитъ отношения съ Руссия сж били най-добри, и при все това, нашия конституционенъ животъ е продължавалъ да бжде единъ отъ най-сакатитъ. За тѣхъ вашето недавнашно минало, на което тѣ сж били и свѣрѣменници, не съдържа нищо поучително. Въ своята захласнатостъ тѣ само едно виждатъ и експлоатиратъ: случайния династически въпросъ у насъ и свѣрзанитъ съ него враждебни отношения съ нашата каприциозна благодѣтелка. Съ една рѣчь, тѣ взематъ частното за общо. прѣходното за трайно, като при това искатъ да подчинятъ нашия чисто вътрѣшенъ животъ на нѣкакви си външни причини и условия. Туй обстоятелство, единичко е достатъчно да убѣди всѣкого отъ насъ, че почвата, на която „братята“ се опиратъ, е фалилива.

*) Ний полѣзтаме тази статия като гласъ изъ сръблата на тѣзи кръгове, които все още се държаха, а нѣкои и още продължаватъ да се държатъ, настрана отъ социалъ-демократическото движение у насъ. Ред.

Вторитъ, като говорятъ за гаранции, сж по-близо до истината; но тѣ жестоко се лѣжатъ, ако съ туй разбиратъ само нѣкакви писани гаранции въ конституцията.

Тогавъ, кои сж дѣйствителнитъ причини за незначитанието основни ни законъ отъ страна на нашитъ управници?

Споредъ насъ, тия причини сж двѣ: 1) отсъствието на политическо съзнание у нашия народъ, и 2) липсването на физическа възможност да може той, въ случай на нужда, на силата да противопостави сила.

Явно е вече, че освѣтъ социалъ-демократическата партия, никой друга партия у насъ не се грижи за политическото въспитание на народа и той дълго врѣме още ще бжде не-съзнателна играчка въ рѣцѣтъ на разни политически шарлатани.

Но единъ народъ за да вдѣхва респектъ у своитъ управници и да може гласа му да се слуша, гдѣто трѣбва, не е достатъчно само да бжде той съ политическо съзнание. Той трѣбва да притежава и нуждитъ физически сръдства за тая цѣль. Думата ми е за милиционното въоръжение на народа.

Истински свободнитъ народи, преди да бждатъ войници на туй или онуй височество, тѣ трѣбва да бждатъ войници, стража на своитъ собствени права и свободи. Народитъ обикновено страдатъ отъ своитъ вътрѣшни врагове, — отъ своитъ короновани тирани или натрапени правителства. За това тѣ трѣбва прѣди всичко да бждатъ страшни за своитъ вътрѣшни врагове.

Извѣстно е, че тирантъ Стамболовъ, за да отгѣме и послѣдното сръдство, къмъ което единъ отчаенъ народъ може да прибѣгне, за да се избави отъ своитъ мъчителни, той по единъ хитъръ начинъ обезоръжи българскитъ граждани. Днешнитъ управници, които се въсползуваж отъ толкова други безакония на своитъ предшественици, продължаватъ да се ползватъ и отъ туй въпиюще безаконие на тирана. Като поддържатъ политическия мракъ въ нашето общество, тѣ продължаватъ да експлоатиратъ народната немощ, като не се спиратъ и предъ най ужаснитъ насилия.

Благодарение на тия двѣ обстоятелства — отсъствие на политическо съзнание отъ една страна и липсването на всѣка възможност за физическо противодѣйствие у народа ни — отъ друга, ний имаме 8-годишната брутална тирания на Стамболова, съ всичкитъ нейни насилия надъ закони и надъ чловѣци. Благодарение на сѣшитъ причини, ний днесъ се радваме на прикритата, но не по-малко жестока тирания на „белгийския“ режимъ.

Цѣртъ на злото?

Единъ е тоя цѣръ: политическо съзнание и общенародно въоръжение. Тукъ сж излишни всѣкакви лутания изъ мрачинитъ, било на Русската, било на Австрийската хищническа политика. За да може народътъ ни нравственно да въздѣйствува надъ своитъ управници, ний трѣбва всѣкидневно да го въспитаваме политически. За да може той, отъ друга страна, въ случай на нужда, да оказва и физическо въздѣйствие надъ тѣхъ, ний трѣбва да искаме и неговото въоръжение. Инкъ, дълго врѣме конституционния животъ у насъ ще се обусловлюва не отъ народното съзнание и сила,

но отъ личнитъ нравствени качества и каприции на нашитъ управители. Инкъ, ний много ще има да се чудимъ, заедно съ министра — „демократъ“ г. Величкова, защо многотисяднитъ български граждани прѣхвватъ като пилци при появяването на двама-трима полицейски агенти. . . .

Единъ осленъ наблюдателъ

ВЪТРЕШНА ХРОНИКА.

— Полицията хазайничи въ Висшето Училище. Тия дни ректора на Висшето Училище привиквалъ въ канцелията си студентитъ за да ги распитва кой е държалъ рѣчи противъ правителството, на 18 май т. г., като заявили, че *това се върши по исканieto на полицията*. И така ректора става орѣдие на полицията, за да се вмѣшва въ работитъ на Висшето Училище, отъ гдѣто нейната намѣса би трѣбвало да се изхвърли съ позоръ. Сж щитъ работи се вършиха и миналата година; не е ново, управлението на училището да допуша покушението на властта върху независимостта на студентството. Този сѣщия ректоръ г. Агура е билъ пригледенъ за Стамболовиститъ, както е пригледенъ сега за „белгийцитъ“; затъ такива сж-поцѣнности между преподавателското тѣло за кои властующи не сж пригодни? Тѣ не сж пригодни само за да записватъ интереситъ на самостоятелното студентство.

Студентитъ трѣбва зорко да бждатъ за такива посѣгателства, вършени надъ тѣхнитъ автономни права. В. Уч. трѣбва да бжде разсадникъ на гражданската и политическа свобода.

— Вѣчно ли ще страдатъ учителитъ отъ недоплащане? Получихме слѣдующата телеграмма:

Попово. 6/VI — София, Мару Величкову, коие „Училищенъ Другаръ“ и „Социалистъ“.

Ето третий мѣсець, нито цукната пара. Молимъ разпорѣжданieto Ви.

Учителы: Саларевъ, Пенковъ, Даневъ, Недевъ, Кънчевъ, Шивачевъ, Вълчева, Лазарова, Чалъковъ, Господиновъ, Попова и други.

Ползуваме се отъ случая да предупредимъ народнитъ учители, че министерството, което съ такъво пренебрежение се отнася къмъ най-необходимото за тѣхъ — поне редовното получаване на заплатата, имало, слушае, намѣрение да вземе всички мѣрки за да спре започнатото имъ движение за сдружаване и самозащита на интереситъ имъ. Г. Величковъ, който щѣлъ ужъ да защити правата имъ, напротивъ готовъ е, заедно съ полицията, да посѣгне и върху ония имъ права, които тѣ иматъ като граждани въ конституционна страна. Мислимъ, че за такъвъ опитъ, той сжко ще заплати. В. Черно Море търси Донъ-Кихотитъ между народнитъ учители, а пъкъ тѣ сж въ самото министерство на просвѣщенieto.

— По положението на селенитъ. Получихме копие отъ слѣдующ. телеграмма испратена отъ Кесарево (Търновско) до министра г. Стоиловъ:

Учленомощни имаме честита да Ви поднесемъ мотбата на 80 души джулгичени, Кесаревска околия за отлагане нетдневното имъ работение съ кола на окръжното шоссе Търново-Елена за презъ м-цъ Септемврий, по причина на многото полска работа и отъгътвено въ странство на 3/4 отъ жителитъ. При това протестираме противъ распорѣжданieto на окр. постоянна комиссия за гдѣто, само насъ отцѣпва отъ околията ни и ни присъединява да работимъ съ друга, по неизвѣстни намъ причини и съ това ни онеправдава. Комисията сега ли му намѣри врѣмето Чакаме за резултатъ чрезъ надлежитъ власти.

Учленомощни: К. Поповъ, К. Ивановъ, свѣщи Захарий Ивановъ.

— Телеграфопощенска неисправность. Помогени сме отъ едного, отъ подписавшитъ телеграмата отъ Кула въ 66 брой на вѣстника ни, че по станцинтъ е испусната думата „сбѣития“ въ слѣдующата мисль: „Видинския окръгъ е прекаралъ много исторически сбѣития“.

— Въ Софийския градски съвѣтъ се е забъркала цѣла една каша. Караници, бламирания, шушукания, интриги и всичко това се подклажда

отъ гешефтарството. Въпросътъ е кой да бжде кметъ, защото кмета ще може да тури най много хиляди въ джебъ отъ разнитъ предприятия; само канализацията на София, общава милиони.

А кой нѣма да признае, че (офийскитъ) общински съвѣтници сж отъ най горѣщитъ патриоти? Това е безспорно. Може би тѣ щѣха да бждатъ и „предатели на отечеството“, ако съ помощта на грубия материализмъ, съ помощта на „звонкитъ“, както казва *Прогрессъ*, народната партия не подклаждаше патриотически огънь. (Отечеството на гешефтаритъ и предприемачитъ е ки-сията.

Економическото развитие на България.

II.

По поводъ на първата ни статия помѣстена въ миналий брой, имаме да направимъ още нѣколко забѣлѣжки, които доказватъ и допълнятъ изказанитъ въ нея мисли.

Органътъ на унгарскитъ капиталисти „Revue d'orient“ въ броятъ си отъ 2/14 Май съобщава, че презъ последнитъ шестъ мѣсеца повече отъ 20 милиона лева сж вложени въ нови български индустриални предприятия. Авторътъ на това съобщение г. Д-ръ Юлий Ковачъ-представител на унгарския търговски музей — като взема предъ видъ, че съ развитието на българската индустрия, българскитъ търговци, фабриканти ще измѣстятъ на българскитъ пазаръ унгарскитъ търговци и фабриканти, и което ще се отрази злѣ, на икономическитъ интереси на последнитъ, съвѣтства унгарскитъ предприемачи да принесатъ свойтъ индустриални предприятия въ България и като български фабриканти да спечелятъ това, което тѣ ще изгубятъ като унгарски търговци. Да ли унгарски капиталисти или пъкъ, чисто-крѣвни българи ще се турятъ начело на развивающата се индустрия въ дадения случай, това е отъ малка важностъ. Коего ни интересува тука, то е фактътъ, че българската индустрия се развива и че нейното развитие върви бърже. Сжко несъмнено е, че развитието на индустрията и въобще на едрото капиталистическо производство, води следъ себе си фаталното обѣдняване и пролетаризирането на народната масса и съвѣдоточаването на богатствата въ ръцѣтъ на едно нищожно меншество отъ фабриканти акционери. И наедно съ това, мжкитъ и страданията се натрупватъ на една страна — на страната на работницитъ, а охолноститъ и наслажденията — на друга — на страната на капиталиститъ. Ожесточена борба за животъ у еднигъ, — широка безгрижностъ у другитъ. И всичко това естествено, фатално, съ голѣма точностъ и неизмѣнностъ.

Какво да правимъ? Какъ да се отнасяме къмъ причината на всичкитъ тѣзи бѣдствия и нещастия — къмъ развивающата се индустрия? Развѣ да се боримъ противъ развитието на индустрията? — Последното би било крайно глупаво, безмисленно, безцѣлно и просто невъзможно. Глупаво и безмисленно, — защото развитието на индустрията, само по себе си, далечъ не е нещастие, а едно благо. Голѣмо благо е това обстоятелство, гдѣто човѣкъ, за произвеждането на необходимитъ предмѣти за живѣние, днесъ, употребява десетъ, дваисетъ, сто пѣти по малко време, отъ колкото напредъ. Това ний дължимъ на машинизма — значи на развитието на индустрията.

Ний казахме, че борбата противъ индустрията е невъзможна. Невъзможна е, защото развитието на индустрията е фатално. Нейнитъ корени се крѣятъ още въ сръдновековното общество, както коренитъ на последното лѣжатъ въ най древното човѣческо общество. Да се боришъ противъ развитието на индустрията, значи, въ единъ мигъ, да искашъ да унищожилъ миналото, да отрѣчешъ човѣческата история. Да се боришъ противъ индустрията, ще рече, да искашъ премахването на желѣзницитъ, параходитъ и корабитъ, да искашъ заравяването на пѣтицата и каманитъ, събарянето на сградитъ и пр. и пр., защото всички тѣзи нѣща сж плодъ на индустрията, на човѣческата производителностъ. И тъй като че-

ловѣческата производителностъ е взела тѣзи размѣри, само, при сжществуването на човѣческото общество — защото каква е производителността на изолираниятъ дивакъ, който цѣлиятъ си животъ посвѣщава на доставянето на най-необходимата храна? — то да се боришъ противъ индустрията, значи да се боришъ противъ човѣческото общество и да искашъ, да възвърнешъ човѣка въ най низската степенъ на дивацината. Всичко това не е по волята нито на единъ човѣкъ, нито на цѣлото човѣчество. Всичко това е толкова малко възможно, колкото малко е възможно да спрѣтъ земята въ нейното въртене около слънцето.

Какъ може да се излѣзе отъ това противорѣчие, гдѣто, отъ една страна индустрията е благотѣние, а отъ друга мъчение? *Самиятъ животъ разрешава постепенно, това противорѣчие.* Индустрията е бѣдствие, защото нейнитъ изходи оставатъ въ ръцѣтъ само на единъ класъ — на капиталиститъ. Ако нѣмаше последниятъ класъ и ако произведенитъ предмѣти принадлежаха на производителитъ имъ т. е. на цѣлото общество, то съ самото това пропада лошавата страна на индустрията и остава само добрата. Значи причината на бѣдността е въ сжществуването на капиталиститъ, на експлоататоритъ. Самиятъ животъ е взелъ отгорѣ си грижата да унищожѣ класътъ на капиталиститъ. Преди всичко развитието на индустрията, както виждате по-горѣ, води следъ себе си съвѣдоточаването на богатствата въ малко ръцѣ. При тѣзи условия нищо по лесно отъ това, щото обществото да измѣсти тази шѣпа собственици и да направи общи всички богатства. На помощъ на това иди още и друга една тенденция на капитализма. Развитието напоследнитъ води отрицанието на частната собственостъ или, по скоро, нейното обезличаване. Съ създаването на акционернитъ дружества собствеността която принадлежи сега на цѣло дружество, а не на отделна личностъ, губи свои личенъ характеръ, а съ това наедно, ослабватъ свръзкитъ между собственика и собствеността. Както съвременната индустрия приема капиталистически характеръ, тъй сжко, фатално и естесвенно, тя ще съблече капиталистическата форма за да облече социалистическата.

Задачата на българскитъ социалисти — както и на всичкитъ социалисти, е да представятъ ясно този процесъ на трудящитъ се маси. Да покажатъ, че капиталистическиятъ строй е тъй малко вѣченъ, колкото малко вѣчни сж били робството и крѣпостничеството (спасилъкътъ у насъ). Царството на капиталиститъ е толкова трайно, колкото и царството на робовладѣлцитъ. И, както казва поета.

Ce qui fait leurs delices.

Fera, demain, leurs suppliques.

Обаче този процесъ на разлагане на капиталистическия режимъ става въ обществото и чрезъ хората. Работницитъ трѣба да съзнаятъ тази истина. Както тѣ употребяватъ трудъ и мжки да създадатъ богатствата на капиталиститъ, сжко така, тѣ трѣба да употребятъ усилията на духътъ, волята и мускулитъ си, за да съборятъ капиталистическия строй.

К. Р.

Отворено писмо до събирающитъ се кадрови войници.

Любезни приятели,

Още нѣколко дни, и Васъ ще тикнатъ въ тия разбойнически вергепи, които носятъ грозното име казарми. Вашитъ човѣчки достоинства, вашата воля, въ продължение на два мѣсеца, ще зависи отъ тия казарменни „герои“, които се наричатъ началници. Вий ще станете бездушни машини въ тѣхнитъ ръцѣ. Вий може би ще притърпите най ужаснитъ побои, псувни, насилия, наказания и пр. Вий приятели, макаръ и да сте щастливи, като служите съ сакратенъ срокъ, по отъ друга страна, сте най нещастнитъ жертви на грубата военщина, защото въ продължение на

два мѣсеца отъ васъ искатъ да искаратъ машини, да станите „дисциплинирани“, въспитани за защита на „отечеството“ на това отечество, което узаконява убийството на най младитъ си членове. Васъ принуждаватъ да напуснитъ занятията си, най-милитъ си сжщества: баща жена и дѣца. Това сжщото отечество ви истърква отъ тѣхнитъ обятия за да плащате кървавия си данѣкъ, който ще изкупите съ вашата най жизнена сила, която сжществува въ организма на единъ човѣкъ. На васъ приятели, предстои да преминете едно голѣмо премѣждие, което може би ще ви коштува живота, но бъдете твърди, да не се отчайвате! Бъдете мъжествени и вий ще претърпите тия мжки, които „отечеството“ ви налага. Постѣпватъ ли съ васъ незаконно, то протестирайте противъ всѣки произволъ на „висшитъ“ и „нисши“ началници, не се бойте отъ заплашванията имъ, че ще ви избиятъ или пъкъ даджтъ подъ сждѣ: Никоя свобода безъ жертви не се добива. Заявявайте, че въ никой законъ, билъ той граждански или воененъ, не е узаконено убийството, побоитъ и произволитъ, а напрогивъ се преслѣдватъ отъ тѣхъ. Не оставяйте ни една случка не обявена за обществото, за смъртта на нѣкои ваши другари и приятели войницъ, вследствие побои или другъ родъ мжки, за побоитъ, за разбититъ, отъ ударитъ на прикладитъ гърди и испочупенитъ, отъ юмруци, зѣби и челюсти, за осакатявания и за всички произволи, които се вършатъ надъ вашитъ тѣла. За всичко съобщавайте, — колонитъ на братскитъ ни органи сж отворени за това, тѣ сж готови да покажатъ всичко що се върши въ тия инквизиторски вергепи — казармитъ, надъ чедата на народа. Нека знае обществото, какъ и по какъвъ начинъ военщината, тоя бичъ на отечеството, истреблява най-крѣхкитъ и пълни съ надѣжда синове на българскитъ граждани. Нека знаятъ вашитъ бащи за какво плащатъ данѣци: за да се поддържатъ хора, които да убиватъ и нагрубляватъ тѣхнитъ синове. Нека знаятъ вашитъ майки, защо сж се мжчили отъ пелени дори до тая ви възраст, да ви нагледватъ, отхранятъ и запазятъ живи и здрави, та единъ денъ да ви пратятъ да защищавате „отечеството“ си въ войската, гдѣто отъ побоитъ и насилията ви осакатятъ и ви пращатъ неспособни и болнави по вашитъ домове, и когато вашитъ мили ви гледатъ въ такова безнадеждно положение, да си скубатъ коситъ отъ пиещи. Нека знаятъ и ония, които поддържатъ войската, които казватъ, че тя била „окрашението“ на народа, нека знаятъ, докажете имъ, че българския гражданинъ не е вече оня робъ, който „търпи и се моли кога го биятъ.“

Наистина, до сега никоя буржуазна партия или вѣстникъ, не сж се загрижвали за те-глилата и испитанията, които сиромашкитъ дѣца прѣкарватъ въ казармата.

Социалистическата партия, социалистически вѣстници, всѣка минута сж готови да ви до-датъ на помощъ. Тѣ разкриватъ и ще разкриватъ всички испитания и оскърбления вършени надъ човѣка-гражданинъ въ войската. Тѣ сж готови да ви помогнатъ съ всички сили, съ които располагатъ, но помогнете имъ и вий, като не оставите нищо нераскрито и опова, което става между четиритѣхъ стѣни на ка-зарменния адъ!

Докажете прочее, драги приятели, на обществото и на всички, че има единъ въпросъ много по жизненъ, отъ колкото партизанскитъ борби за властъ или пъкъ примирението съ Руссия, отъ който въпросъ, зависи здравината и бжджността на нашето поколение, той е: запрѣщаването съ законъ побоитъ и беззаконията що се вършатъ въ войската. Прочее, приятели, чуйте думитъ ми, тѣ сж искрени, защото излизатъ изъ съкрушено войнишко сърдце, тѣ излизатъ изъ перото на човѣкъ, който е ималъ „щастieto“ да бжде войникъ и испита сладостта на ка-зарменния животъ.

Приемете горещо братски поздравъ.
Търново, 25 Май 1895 г.

Владина.

Работнически кооперативни дружества.

„Един за всички и
всички за едного“.

Писмо трето.

Нека разгледаме сега *политиката и съдържанието* от една работническа Кооперация.

Ch. Gide, француски економист и пропагандист на кооперативната идея изобщо, ги насчита до двадесет. L. Bertrand, белгийски социалист и депутат, ги наброява на повече и ги раздѣля на двѣ: *економически* и *морални*.

Ето по главнитѣ:

Кооперацията, както се вече каза, служи за организирането на работницитѣ и за економическото имъ възпитание. Чрезъ нея, кооператоритѣ ще се държатъ въ течението на търговскитѣ и индустриалнитѣ работи и ще се подготвятъ за членове — съзнателни и свѣдущи въ домакинскитѣ работи на бъдещето социалистическо господарство.

Тя унищожава разнитѣ търговци на дребно, които тъй немилостиво лъжатъ и крадѣтъ работницитѣ.

И въ това нѣма никакво зло. Защото тая класа хора е осъдена да изчезне подъ влиянието на силната конкуренция на голѣмитѣ магазини, които се откриватъ навредъ у насъ. А пъкъ щѣли да изчезнатъ по рано или по късно, това най-малко важи, казва Bertrand. Нѣкои каватъ, че като станатъ пролетарии, тѣ ще конкуриратъ на работницитѣ. Но мисля, че по хубаво е да *работятъ* тия хора, отъ колкото да *крадѣтъ* работницитѣ, които пазаруватъ исклучително отъ нихъ, тъй като богатитѣ си доставятъ всички необходими тѣмъ нѣща отъ голѣмитѣ магазини на по-евтини цѣни.

Кооперацията доставя чисти и евтини нѣща на своитѣ членове и на публиката. Днешната наредба е такава, щото дребнитѣ търговци, за да препечелятъ своя хлѣбъ и противостоятъ на конкуренцията, сѣ заставени да продаватъ фалшифицирани стоки, ексикъ и „споредъ човѣка“.

Евфенията на продуктитѣ позволява на работницитѣ да се хранятъ и обличатъ по хубаво. Това е фактъ.

Кооперацията привиква работника да купува съ пишмъ пари, въ брой, и по тоя начинъ ще се унищожи царството на „работитѣ“ и тефтеритѣ, тия опасни паяжини, въ които се заплитатъ и теглятъ тъй много работницитѣ.

А това малко ли е?

Освѣнъ това, кооперацията помага на членоветѣ си, които сѣ останали безъ работа, или сѣ наднали болни, или пъкъ сѣ атирени отъ господаритѣ поради тѣхнитѣ социалист. убѣждения или пропаганда срѣди другаритѣ си.

Въ случай на стачка между работницитѣ, било за намаление на работния день, или по друга причина — кооперацията е най-голѣмия и сигуренъ источникъ, за да подкрѣпи работницитѣ въ борбата имъ съ тѣхнитѣ експлоататори и настояватъ за пълното удовлетворение на исканията имъ.

А това е нѣщо.

Нашитѣ млади и смѣли другари, които бѣдатъ испѣдени отъ службата, — а това става почти всѣки день — които занимаватъ, като: учители, чиновници и пр. ще могатъ да намѣрятъ своята прѣхрана въ кооперацията. И тия искрени борци, веднѣжъ осигурени материално, прѣдвардени отъ разочарованията и ползующи се съ повечко свободно врѣме ще могатъ по-смѣло и по-рѣшително да продължаватъ своята социалистическа пропаганда. А отъ това ще спечели доста много нашата млада партия.

Чрезъ кооперацията се привличатъ и *женитѣ* къмъ социализма, а така сѣщо и младитѣ работнички и работници.

Чрезъ нея се премахватъ тия крамоли и неприятни сцени между мъжа и жената, които отравятъ и правятъ и безъ това неспособенъ семейния животъ.

Чрезъ кооперацията работника-членъ се отвива отъ много още свои неволни пороци, като цинизмътъ и др.

Най-сетнѣ, една *социалистическа кооперация* отдѣля една значителна сума отъ годишния си кѣръ за социалистическата пропаганда: издаване на вѣстници, брошури и др.; откриване на една библиотека, на вечерни и недѣлни училища за дѣцата и възрастнитѣ; устроиване на забавителни и увеселителни, за дѣца и фамилиирни вечеринки и пр. и пр.

А това малко ли е?

Отъ всичко казано до тукъ излиза, че:

Кооперацията е едно училище и една „*жителна руда*“ за работницитѣ;

Кооперацията е едно *убѣжище* за пострадали другари;

Кооперацията е една истинска *крѣпостъ*, както за работницитѣ, тъй и за социализма: крѣпостъ — гдѣто тѣ сѣ закрили и подкрѣпени за да написатъ съ своята планомерна атака по ядни удари на своитѣ експлоататори и неприятели.

Кооперацията е единъ голѣмъ *складъ*, който се пълни отъ работническитѣ „стотинки“ *днесъ*, за да послужи за доставяне на социалистическа мунция *утрь*, — когато съзнателния рабо-

тенъ народъ се види достатъчно организиранъ и силенъ за да срути днешната несправедлива богаташка наредба, зада я замѣни съ социалистическата.

Кооперацията, най-сетнѣ, ни дава единъ видъ „*маята*“ за нашата социалистическа пропаганда — за подготвяне царството на „*свободата, равенството и братството*“!

Ето на кратко какви сѣ економическитѣ и моралнитѣ облаги отъ социалисти: кооперация, за работницитѣ и социалистическата партия.

Въ слѣдующето писмо ще видимъ, какъ може и какъ *трябѣ* да се устрои една такава кооперация у насъ.

Цѣтнѣ.

Колко се обичатъ, ама и колко си приличатъ!

Тия дни неочаквано происшествие! Цѣла война се отвори между в. „*Прогрессъ*“ и в. „*Гласъ*“, хемъ война до крайни сили. Г. М. Такевъ отъ „*Гласъ*“ и г. В. Велчевъ отъ „*Прогрессъ*“ така сѣ хванали за космитѣ, щото земята да потрепери! Тия хора бѣха инакъ добри приятели, но пуститѣ варненски избори развалихъ мирътъ: г. В. Велчевъ, бескористний служащъ въ изборопроизводителската компания Стоиловъ & Величковъ, се разярилъ на М. Такевъ, защото този господинъ, до скоро съслужавъ въ сѣщата компания, тръгналъ сега по свѣта да раскрива фалшификацията на привилегирания изборопроизводител г. Стоиловъ. Нали *честния* г. Велчевъ безкористно служи на господаритѣ си? Да, но и честния г. Такевъ поддържаше сѣщитѣ господари, а сега се обявява противъ тѣхъ и изобличава г. Велчева. Хармонията се разваля, явява се въпросъ кой е честния и безкористния изъ между тия двама господиновци и перестрелката се захваща като въ единъ мигъ минава въ запове.

Четете брой 64 на в. „*Прогрессъ*“; тамъ г. Велчевъ нарича г. Такева „политически гѣозбояджия“, „подлъ и безчестенъ“, „публиченъ лъжець“, „шарлатанинъ“, „безправственъ бившъ подпоручикъ“, роднина на чичовци-ципцѣри, които предавали българскитѣ патриоти на турцитѣ, извѣстний на пловдивскитѣ тепета, Такевъ“, „подлъ господинъ“, „тая нова тахтаба“, „инспираторъ“ на убийство и наравяване на хора, „безчестенъ политиканъ“, „алченъ за влияние и властъ“, „нахаленъ“ „ничтожна личностъ“. Това сѣ качествата, които невинний г. Велчевъ приписва на невинния г. Такевъ. Но ето и дѣянията и думитѣ които се приписватъ на г. Такева: „бораца за конституцията, идеалистътъ, свободолобливия, г. Такевъ обичалъ много звонкитѣ“: като билъ помощникъ адвокатъ при г. Д. Юркова, съществувала „една характерна историчка“ за какъ г. Такевъ злоупотрѣбилъ 20 наполеона и имало голѣма опасностъ, ако той единъ день „се доближи до държавнитѣ съкровища“; г. Такевъ веднѣжъ е казалъ на редакторитѣ на *Прогрессъ*: „а бе, то безъ малко потупване (по гърба? р.) на вагабонтитѣ не може“; г. Такевъ билъ инспираторътъ на дружеството „Палитъ“ въ Пещера, когато миналата година за общинскитѣ избори на 10 избиратели се разбили главитѣ съ камани и дървета. Какъ сърдцето на г. Такевъ допуснало да телеграфира до вѣстницитѣ, че изборитѣ станали мирно и тихо, „когато на кола сѣ отнасяли полумъртвитѣ трупове“, жергви на неговитѣ „Палитаджий“? ами какъ този господинъ се осмѣлилъ сега да иде въ Варна, за да контролира да ли изборитѣ щѣли да станатъ законно и свободно? Така пише невинний г. Велчевъ за невинния г. Такевъ. Излиза отъ *Прогрессъ*, че този послѣдний е първокачественъ сопаджия.

Но чакайте сега. Листото се обръща наопаки. Четете въ брой 20 на в. „*Гласъ*“ какво пъкъ невинний г. Такевъ пише за невинния г. Велчевъ: „В. Велчевъ е шпионинъ на правителството“, „подкупенъ редакторъ“, „платенъ публиченъ защитникъ на правителството“, „заплотъ отъ г. Каравелова“, „подла и шпионска физиономия“, „тахтаба отъ *новата епоха*“, „безсрамникъ“, „мизеренъ“, пише „правдолюбиво“ противъ г. Такевъ, когато му

скимне, върши ужасни „безобразия“, „стовара *кривитѣ дърва* върху чуждѣ гърбъ“, „внукъ на всеизвѣстний турски шпионинъ и предателъ *Чорбаджи Велчо*“, и... лъжець. Това сѣ качествата, които се четжтъ на опакоето на листото. Но ето и цѣлата, които невинний г. Такевъ приписва на невинния г. Велчевъ: като депутатъ г. Велчевъ взима 1300 л. годишно, като членъ на анк. комис. 3,600 л., като редакторъ на *Прогрессъ* 6000 л., за 1000 *задължителни* броя отъ *Прогрессъ* за разни учреждения 16000 л., всичко 26900 л. взима г. Велчевъ, а г. Такевъ взима само 1300 л. като депутатъ; Г. Каравеловъ рѣкълъ на г. Велчева, че „*въ политиката се допуца лъжата*“, както билъ му рѣкълъ г. Такевъ за потупване на вагабонтитѣ, по всичко това се е удостоило съ едно презрение отъ г. Каравеловъ и г. Такевъ тъй като това е доносъ.

В. *Прогрессъ* като прави горнитѣ раскрития за г. Такевъ, съобщава, че пише това за послѣденъ пътъ.

В. *Гласъ* като прави своитѣ раскрития за г. Велчевъ съобщава, че и „ний туряме точка на расправитѣ ни съ продаденитѣ и шпионски свѣсти“!

Слава богу, най-сетнѣ!

Ами сега обществото, което гледа отъ страна, какво трѣбва да каже?

Дали невинний г. Велчевъ или невинний г. Такевъ иматъ палмата на първенството? Ами не е ли жалко, ако всичкитѣ криви дърва се стоварятъ само върху една отъ тия невинности?

Ай, ай, ай! Ний мислимъ че прокуроритѣ вече сѣ взели всичкитѣ нуждни мѣри за съхранение на „публичната нравственостъ“ и за отгърване на обществото отъ немилостивитѣ тахтаби изъ най-едрата порода. Вѣрваме, че и следователитѣ вече сѣ припили къмъ книжката си № 64 отъ *Прогрессъ* и № 20 отъ *Гласъ*; тамъ публично се даватъ показавия за най-грозни престѣпления, за сопаджии, шпиони, насърчени на убийство, публично излѣгване, осквернение на най-виднитѣ представители на обществото и г. и. Драгоцѣнни документи сѣ горпитѣ два броя. Пъкъ вѣрваме, че и самъ г. Стоиловъ ще помогне на сѣдебнитѣ власти, понеже тъй ужасно мрази и гони шпионитѣ, което се доказва отъ това, че сега вече не съществуватъ никакви шпиони.

При това въ интереса е както на г. Велчева, така и на г. Такева да се докаже невинността имъ съ съдебна присѣда, тъй като кривитѣ дърва, които тѣ единъ върху другъ хвърлятъ, сѣ такъвъ тѣжкъ товаръ, щото едвали има човѣшка душа, която да не издъхне отъ тежестта му.

Отъ наша страна, пий нѣма какво да кажемъ. Ще забѣлимъ само, че г. Велчевъ и г. Такевъ сѣ *народни представители*, което ще каже, *защитаващъ интереситѣ и правата на народа*. Въпросътъ е: на кого отъ двамата изборътъ трѣбва да се касира, г. Стоиловъ? Ама да не се забрави, че г. Велчевъ не е напусналъ още „*большинството*“ на народната партия, а г. Такевъ отдавна е исплзналъ.

Работнически инспекторъ.

Учителътъ при Варнен. Държавна Гимназия Бешковъ е условилъ работникътъ Николай Ивановичъ да извърше Бояджийската работа въ зданието му съ условие, че ще му се исплаща на нѣколко срока и то по 100 лева, когато послѣдний изработилъ за (100 л.) работа. Но когато Ивановичъ, следъ извършването на опредѣлената работа се явява да си получи 100 тѣхъ лева, г-нъ Бешковъ, безъ забиколки му съобщава, че той си намѣрилъ другъ вапцаръ съ по износни за него условия и му дава само 20 лева за изработеното, тъй като толкова било струвало споредъ него... *Тѣмъ 80 лева недоплатено*.

Писменни условия сѣ нѣмали, и г. Бешковъ не е толкова ахмакъ, за да не се възползува отъ това. Ако работникътъ Ивановичъ не добие друго удовлетворение, то поне тия редове ще дадатъ единъ похваленъ документъ на г. Бешкова, който е при това и „въспитателъ на младото поколение“ възпитаницитѣ ще трѣбва да взематъ отъ възпитателитѣ си такъвъ примѣръ: за да отгѣмешъ отъ залъка на работника 80 лева, кажи му, че не му харесвашъ работата и го испѣди.

Три нови книжки.

„Писания на революционера“, сборка от стихотворения на другари ни Георги Бакалов, съставлява 5-й № от Библиотеката на „Работнически другар“. Въ прочитанието на тия социалистически стихотворения въ очитъ на читателят, билъ той капиталистъ или работникъ, господаръ или робъ, тлъстъ пенсионеръ или заробенъ отъ лихвари селенин, веднага се хвърли голъмата разлика, която дѣли пѣснитъ на буржуазията отъ пѣснитъ на пролетарията, на онеправданото, и експлоатираното човѣчество. Богътъ капиталъ е създалъ мѣжду хората два свѣта: въ единия — охолността, пресицидането, развратътъ, реакцията, въ другия — лишенията, гладътъ, всекидневни онеправдания, борбата на робътъ. Социалистическитъ стихотворения сж отзивъ на работническия свѣтъ. Стихотворната сборка на друг. Бакаловъ е единъ приносъ къмъ дѣлото на социалната революция и ний пожелаваме на нашитъ другари да я разпространяватъ на всѣкъ изъ работническитъ среди. Цѣната ѝ е 20 ст. № 6 отъ библ. на „Раб. Другаръ“ е малка биография на руския младъ революционеръ Игнатий Хрипиевичъ, който сложи своя животъ за освобождението на руския народъ отъ мрачния деспотизмъ. Хрипиевичъ биле раскъсанъ отъ сжщата бомба, която исхвъръна изъ неговитъ ржцъ и раскъса руския самодержецъ, „всесилний“ Александръ II. Почти въ едно и също врѣме сж издѣхнали два най-отчаяни врага: представителя на свободата и представителя на тиранията. Смъртъта на единия запечата смъртъта на другия. — Цѣната на книжката е само 5 ст. — № 7 отъ сжщата библиотекa е озаглавенъ: „Страничка отъ историята на борбата за сжществуване“. Въ нея се разглеждатъ обстоятелствата, които пошъкога причиняватъ самоубийството между революционеритъ. Това явление е единъ отъ многото случаи, за които нашитъ противници, въ неразбиранieto си, се залавятъ да експлоатиратъ въ своя полза. Революционеръ, човѣкъ на бъдъщето, препълненъ съ надѣжди за по честитъ животъ, какъ може да се самоубива? питатъ тѣ. Всички, които желаятъ да видятъ колко безоснователно се задаватъ такива въпроси, ще намѣрятъ отговорътъ имъ въ горната книжка. Цѣната ѝ е 10 ст.

И третитъ тия книжки ний горѣщо прѣпорѣчваме на работницитъ и другаритъ ни. Могатъ да се доставятъ отъ редакцията на в. „Работнически Другаръ“, Сливенъ.

ВЪНКАШНА ХРОНИКА.

Ромжнски социалистически конгресъ. — На 16-й Априлий т. г. бѣ свиканъ годишния конгресъ на ромжнскитъ Соц.-демократи. Въ течение на двата дни, прѣзъ които е заседавалъ, той е взелъ нѣколко рѣшения, които другаря J. Stanian отъ Букурещъ съобщава на кратко на органа на Франциската „Работническа Партия“ — „le Socialiste“.

Ето и това писмо, което ний превеждаме изцѣло:

„Върху първий въпросъ, относилъ се до участието на партията въ бъдъщитъ законодателни избори, които ще се произведатъ слѣдъ 6 мѣсеци, конгресъ рѣшава щото на всѣкъдѣ, гдѣто Соц. партия брой организирани сили, да поддържа кандидати, които приематъ всѣцѣлостно програмата на партията.

„Партията ще поддържа само тѣзи кандидати, които сж партизани на всеобщото гласоподаване.

„Трѣбва да спомѣва, че въ Ромжнии, както въ Австрия, всичката социалистическа дѣятелностъ се е употребявала отъ 3 години на самъ въ пропаганда за въвеждане на всеобщото гласоподаване.

„Напоследъкъ, вслѣдствие нашата борба, една частъ отъ Либералната партия се обяви за разширението на избирателната система, но тѣй като приетата реформа е само за залъгване, соц. конгресъ я отхвърли и се съпротиви на всѣки съюзъ съ либер. партия.

„Втората резолюция прѣдставлява прякъ интересъ за другаритъ ни чужденци. Конгресъ съ единодушне рѣши: партията да продължи най дѣятелно пропагандата за уничтожението на закона нареченъ „законъ за испѣжданията“. Тѣй се казва единъ законъ, за който вотира прѣди 10 години либералната партия, тогава на власть, като го представи за патриотическа мѣрка отправена противъ шиионитъ на руското правителство, по който, веднажъ гласуваъ, трѣбваше да доведе пай чудови-

щнитъ злоупотребления. Особенно въ ржцѣтъ на консерваторитъ тоя законъ стана най безстрашното оржжие, най неблагородний инструментъ, който едно правителство нѣкога е употребило противъ работническата класа.

„Между индустриалнитъ работници въ Ромжнии има едно голѣмо число чужденци, германци, австрийци, полици и пр., а има още по голѣмо число пѣкъ евреи, които, при все че родени въ Ромжнии и, непознаваючи слѣдователно, друго отечество, се все пакъ разгледватъ отъ закопакато чужденци. Консерваторското правителство, на нѣколко лѣти, и по причина на най тихи гревъ е посрѣдничествувало за испѣжданието на мпожество чужденци работници, като исхвърли задъ границитъ цѣли семейства по исканието на патронитъ си или по едно просто полицейско допесение.

„Законъ за испѣжданието“, тактъвъ, кактъто е редактиранъ и прилаганъ, е въ този частъ една вѣчна угроза върху главитъ на чужденцитъ-работници, и назначенъ да направи невъзможна всѣка работническа солидарностъ. И за да нѣма съмѣваючи се върху странний характеръ на закона, ще прибавя, че ромжници отъ Трансилвания, дошле да търсятъ работа въ отечеството-майка, сж бивали испѣждани като чужденци. Така нашитъ буржуазни правителства рисуватъ още веднажъ лъжливостъта на своя патриотизмъ и провъзгласяватъ висшето право на наший интернационализмъ.

„Вижда се, прочее, колко е справедлива резолюцията на букурешкия конгресъ, изисквающа уничтожението на „законъ за испѣжданието“.

„Тѣзи рѣшения, които спомѣвахъ, сж единственитъ, имеючи общъ характеръ.

„Конгресъ се занима сѣтнѣ съ вътрѣшната организация на Партията.

„Отъ тази частъ на своитъ работи ще спомена едно рѣшение, което ми се вижда да иди малко на срѣща на добритъ намѣрения, които сж могли да го диктуватъ.

„Отистина, въ една партия, строгата дисциплина е отъ сжщественна нужда, нъ както я виждаме въ разумната и разбрана социалистическа партия, иначе вижда ни се малко прекалена. Конгресъ рѣши: абсолютно запрѣщение на всѣки членъ на партията да основава социалистически вѣстникъ, даже и на собствени срѣдства, ако не е получилъ официалното позволение на партията“.

„Този вотъ доведе отдѣлението отъ партията на гражданина Mille, единъ отъ най първитъ войнуваючи-социалисти, който упорствува да се бори най рѣшително въ колонитъ на l'Adeverul, неговъ собственъ вѣстникъ.

„Loumea Noua остана за официаленъ журналъ на партията подъ редакцията на I. Nadejde“.

Любинъ.

Япония. — Съ далечния Истокъ вече не се занимаватъ само дипломатитъ отъ „Азиатския департаментъ“. Къмъ Китай и Япония обръща очитъ си цѣлъ свѣтъ. Намѣсто европейцитъ да ги забравятъ съ сключването на мира въ Симоносеки, сега заговорватъ по-вече. А нѣкои даже се страхуватъ и се питатъ дали нѣма да стане едно ново преселение на народитъ, дали нѣма да се роди нѣкой новъ Тамерланъ, нѣкой новъ Александръ Македонски или Наполеонъ. Китай да роди такава нѣщо не може, защото въ стария му трупъ Япония не е влѣла още възлещия еликсиръ, за това страхътъ иди отъ Япония или както се изразява въ единъ франц. вѣстникъ — отъ японската цивилизация. Съ нея ни запознава статията на единъ неизвѣстенъ писателъ, печатана въ послѣдната книга на сп. „Revue de Paris“ Важното е, че Китай отъ неприятель става приятель и съюзникъ съ Япония. „Слѣдъ войната, ний нѣмаме по-добъръ приятель отъ Китай“ — казалъ на писача единъ японски държавенъ мѣжъ. Ето нѣкои извлечения отъ японскитъ вѣстници, които привеждаме отъ горнитъ статии: „Нашитъ побѣди (Японскитъ) завоеваха на Япония едно почетно мѣсто между Европейскитъ държави. Япония вече не е една загубена страва въ средъ

Тихий океанъ, за които се говореше тѣй презрительно. Китай, този колосъ, когото европейцитъ биха и не можаха да го убиятъ никога, колѣвичи предъ малката Япония! Той проси нашата милость! Нъ побѣдата ще бѣде пълна, когато се постигнатъ всичкитъ ѝ следствия. Най старата империя въ свѣта се събужда. Трѣбва да се преустроятъ основитъ ѝ за безконеченъ животъ. Тази мъчна работа се пада на насъ! Съ какви сили нѣма да располагаме следъ като я изведемъ (империята) на добъръ пѣтъ? Китай притежава безчисленни източници, население работно, производително и многобройно. Какво му не достигае до сега? Една организация, съотвѣтственна на пуждитъ на врѣмето, едно управление, въодушевено отъ модерни методи. Япония ѝ му ѝ даде и, въ случай на пужда, ще му дава тѣй, което му липсва. Тогазъ нашето економическо развитие не ще има граници. Ний нѣма да вѣрваме вече чужденцитъ, напротивъ тѣ ще търпятъ нашитъ условия или ще се отдръпнатъ. Съюза на азиатскитъ народи, съ Япония на чело, ще бѣде непобѣдимъ. Какво не ще направи тази масса отъ 500 милиона хора, организирана научно и систематично!“

Мечти ли сж това, мъчно може да се каже, но несупорима ще бѣде силата на този проектиранъ „политически и економически съюзъ“.

Напредъка, който е направила напоследкъ Япония, е удивителенъ. Така напр. въ 1886 въ Япония е имало само 65,000 времена за предение, а сега надминуваъ 400,000; въ 1886 година прѣждата е била 5 милиона ливри, а сега около 70 милиона. Европейския пазаръ отъ Китай е вече истиканъ и Япония го е засла. Японскитъ търговци конкуриратъ чакъ до Индия. Индустрията ѝ може да конкурира съ европейската, защото и заплатитъ на работницитъ сж ниски: 2 л. 80—0.90—1.20—0.70.

Наистина единъ съюзъ отъ азиатскитъ народи, съ Япония на чело, би билъ непобѣдимъ, нъ сегашната дѣйствителностъ ни шепне, че това за дълго врѣме ще е мечта!

LXXX.

МАЛКА КОРЕСПОНДЕНЦИЯ.

Панагюрище. Н. Д. Чуклевъ. Длъжите още 4 л. 30 ст. (до 65 бр.), освѣтъ броенитъ Ви 2 л.

Тетевенъ. Марковъ. Съобщете подробно за какви книги читате.

Берлинъ. Д-ство „България“. Нито съ първото, нито съ второто условие можемъ да испращаме.

Шуменъ. Нв. К. ровъ. вѣстника ви се испраща чрѣзъ Г. Вѣч-овъ.

Виена. Неизвѣстному. Съобщете точний си адресъ, за да ви се испрати IX к „Денъ“.

Вносове въ Централната наса на партията.

Кюстендилъ. Отъ една групна младежи социалисти чрѣзъ А. Т. 20 л.
Пловдивъ. Д. 5 л.
Стара Загора. Една групна младежи 5 л.

ОБЯВЛЕНИЯ.

Излѣзе отъ печатъ

АЛБУМЪ ЗА КИТАРА,

Сдържа: 1) Момиче, малкъ дяволъ. 2) Валсъ. 3) Ландлеръ. 4) Полка. 5) Валсъ. 6) Пѣсенъ. 7) Рондино. 8) Маршъ. 9) Ландлеръ. 10) Серенада. 11) Хоръ. — Отъ А. Стояновъ въ Шуменъ. Цѣна 1 левъ. 4—15—5

ПОКАНА.

Печатницата „Напрѣдъкъ“ поканва г. ва Хаджи Захарий М. Берковски, живущъ въ гр. Дубница, да се яви да си пребере и заплати изработена му книга още прѣзъ Септемврий м. г. „Цариградъ обсаденъ и превзетъ“, въ противенъ случай ще бѣде принудена да вземе други мѣрки.

Печ. „Напрѣдъкъ“.

Печатница „Напрѣдъкъ“ — София.